

dr. Primož Dolenc

**NAGOVOR NAMESTNIKA GUVERNEJA BANKE SLOVENIJE –
AKTUALNE VSEBINE S PODROČJA BANČNIŠTVA**

Bančna konferenca, 6. junij 2018

Spoštovana ministrica, gospa Mateja Vraničar Erman, spoštovana direktorica Združenja bank Slovenije, gospa Stanislava Zadavec Capriolo, spoštovani udeleženci, lepo pozdravljeni. Najlepša hvala za vabilo in priložnost, da predstavim aktualne vsebine s področja bančništva na tradicionalni bančni konferenci.

Dovolite mi, da najprej predstavim nekatere vidike makroekonomskega okolja, v katerem poslujejo banke v Sloveniji, nadaljujem z mojim pogledom na stanje v bančnem sektorju in izzivi, ki jih prinaša tehnologija, zaključim pa spremembami regulatornega okvira.

Makroekonomsko okolje, v katerem bančni sistem posluje danes, je stabilno, napoved za naslednja leta pa ugodna.

Po izgubljenem desetletju je slovensko gospodarstvo lani končno preseglo predkrizni vrh iz leta 2008. Gospodarska rast je bila s 5 % med najvišjimi v evrskem območju, vendar, kar je bistveno, brez znakov prisotnosti različnih makroekonomskih neravnovesij, ki so bila značilna za obdobje pregrevanja pred krizo.

Visoka gospodarska rast se letos nadaljuje, a po nekoliko nižjih stopnjah kot ob koncu lanskega leta, kar je skladno s šibkejšimi impulzi iz mednarodnega okolja in zmernejšo rastjo domačega končnega trošenja. Čeprav so razmere v mednarodnem okolju nestabilne, so napovedi gospodarske rasti za Slovenijo ugodne in kažejo na nadaljnje dohitevanje razvitejših članic evrskega območja.

Struktura gospodarske rasti je robustna. Rast dodane vrednosti v veliki meri izhaja iz industrije, ta tudi s pomočjo izboljšane stroškovne konkurenčnosti uspešno izkorišča ugodne mednarodne razmere. Visoko rast dosegajo tudi

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

storitve zasebnega sektorja, deloma zaradi ugodnejših pogojev na domačem trgu, deloma pa zaradi povečane usmerjenosti na tuje trge. Tja so se bile primorane preusmeriti med krizo, zaradi šibkega domačega povpraševanja. Skladno z naraščajočim investicijskim povpraševanjem zasebnega sektorja se krepi gradbeništvo.

Prav gradbeništvo pa je povezano s potencialnim neravnovesjem, ki se kaže predvsem v hitri rasti cen stanovanjskih nepremičnin. Po letih zatišja je stanovanjski trg zelo dinamičen, povpraševanje pa opazno presega ponudbo novih stanovanj, kar se zrcali v hitri rasti cen. Hitro rast cen stanovanjskih nepremičnin na Banki Slovenije skrbno spremljamo, saj ne želimo, da bi padec cen nepremičnin, v primeru poslabšanja gospodarskih razmer, ponovno povzročil težave v bilancah bank.

Investicijski cikel zasebnega sektorja traja že od sredine leta 2015 in je odgovor podjetij na visoko izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti zaradi močnega povpraševanja. Rast investicij v opremo in stroje, nove proizvodne prostore ter raziskave in razvoj tako nadomešča v krizi izgubljene zmogljivosti, dviguje potencialno rast in prispeva k oblikovanju gospodarstva, ki bo – upajmo – temeljilo na višji dodani vrednosti. Kljub investicijam, ki jih spodbuja tudi država, je proces prehoda v gospodarstvo z višjo dodano vrednostjo razmeroma počasen, kar je razvidno iz zahtevne strukture slovenskega izvoza. Ta se sicer izboljšuje, vendar je še naprej manj ugodna od evropskega povprečja. Poleg investicij domačih podjetij in oblikovanja spodbudnega okolja za nastanek novih visokotehnoloških podjetij, lahko k temu prispeva ciljno privabljanje tujih investitorjev iz visokotehnoloških dejavnosti.

Poleg podjetij ima korist od rasti gospodarskega cikla tudi prebivalstvo. Stopnja brezposelnosti se je v letošnjem prvem četrtletju znižala pod 6 % in ostaja bistveno nižja kot v evrskem območju. Hkrati se je povišala tudi rast plač, kar dodatno krepi kupno moč, a za zdaj še znotraj okvirov ohranjanja stroškovne konkurenčnosti. Močno povpraševanje po delavcih povišuje stopnjo participacije, podjetja pa pomanjkanje ustrezne delovne sile v veliki meri nadomeščajo tudi z zaposlovanjem tujih delavcev. Čeprav pomanjkanje delavcev ponudbene strani gospodarstva še ne zavira močnejše, pa bo ta dejavnik, že zaradi staranja prebivalstva, sčasoma postajal čedalje bolj omejevalen. Zato je, tudi s tega vidika, preskok v družbo višje dodane vrednosti nujen za ohranjanje gospodarske rasti in zagotavljanje višje družbene blaginje.

Država je lani fiskalno politiko vodila bolje od načrtov, saj je bil prvič dosežen izravnani saldo javnih financ. Kljub temu so tveganja na fiskalnem področju

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

velika, saj lahko boljše izhodiščno stanje in predvidena hitra gospodarska rast v srednjeročnem obdobju vodita do nezmernosti v fiskalni politiki. Ob pričakovani, zelo postopni normalizaciji denarne politike, bo breme uravnavanja gospodarskega cikla v veliki meri slonelo prav na fiskalni politiki. Ta mora ostati zadržana pri rasti javnofinančnih izdatkov, razmislek o strukturnem položaju pa je potreben tudi pri morebitnih spremembah v davčnih strukturah. Visoko gospodarsko rast mora država izkoristiti za oblikovanje zadostnega fiskalnega prostora za izvajanje proticikličnih politik v neugodnih časih.

Da so bile lanske gospodarske razmere zares ugodne, potrjujejo poslovni rezultati gospodarskih družb. Neto dobiček se je v primerjavi z letom 2016 povečal za več kot 15 % in je presegel 3,7 mrd EUR. To je najvišja raven po letu 2007, a je bil dosežen v precej drugačnih razmerah, saj so se gospodarske družbe lani v agregatu še razdolževale, v primerjavi z nevzdržno visokim zadolževanjem pred krizo. Zadolženost gospodarskih družb, merjena kot razmerje med celotnim dolgom in obveznostmi do virov sredstev, je lani dosegla najnižjo raven v zadnjem desetletju.

V preteklih letih so se podjetja začela bolj zanašati na lastna sredstva. Tak vzorec financiranja se je lani še utrdil in se lahko ob visokih dobičkih tudi letos. Z vidika finančne stabilnosti podjetij je to ugodno, saj zmanjšuje potrebo po posojilih. Za vas, predstavnike poslovnih bank, in za nas kot nadzornika pa to predstavlja izziv, saj se poslovne banke soočate z dohodkovnim tveganjem šibke rasti obrestnih prihodkov z naslova kreditiranja podjetij.

Soočamo se torej z dilemo, če in kako povečati pomen bank pri financiranju gospodarske rasti in hkrati ohraniti finančno stabilnost ob morebitnem obratu v gospodarskem ciklu.

In kakšno je stanje v bančnem sektorju?

Dobičkonosnost poslovanja bank je sicer bila v zadnjih treh letih pozitivna in je naraščala do 9,6% v preteklem letu (merjeno z ROE), vendar je ta rast temeljila v pomembnem deležu na kratkotrajnih dejavnikih. Neobrestni dohodki so v zadnjih letih naraščali praviloma kot posledica enkratnih dogodkov in niso uspeli v celoti nadomestiti izpada neto obrestnih prihodkov. Zniževanje operativnih stroškov, ki je trajalo nekaj zaporednih let, se je v letošnjem letu ustavilo.

Sproščanje oslabitev in rezervacij je učinek, ki je v zadnjem letu ugodno prispeval k rasti dobičkonosnosti, vendar bo ta učinek postopoma izzvenel. Ob

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

pozitivni posojilni aktivnosti bank v prihodnje, pričakujemo ponovno naraščanje oslabitev in rezervacij, čeprav bi zaradi večje preudarnosti bank t.j. ostrejših kreditnih standardov pri novem kreditiranju, njihov obseg moral biti manjši kot v prvih letih po izbruhu finančne krize.

Vzdržni vir ustvarjanja dohodka lahko izhaja le iz stabilne posojilne aktivnosti. Učinki relativno visoke rasti posojil v lanskem in letošnjem letu se že kažejo v prenehanju upadanja obrestnih prihodkov od posojil. Še vedno pa je neto obrestna marža v rahlem trendu zniževanja, saj so trendi pri drugih virih ustvarjanja obrestnih prihodkov negativni. Pritisk na dohodek se ohranja predvsem zaradi sočasnega zapadanja v preteklosti izdanih bolj donosnih vrednostnih papirjev, ki jih banke v trenutnih razmerah nadomeščajo z manj donosnimi ali pa bolj tveganimi.

V zadnjem letu in pol se hitro povečuje izpostavljenost bank na segmentu potrošniških posojil. Zaradi relativne majhnosti posameznih izpostavljenosti je kreditno tveganje bolj razpršeno, donosnost teh naložb pa je v primerjavi z drugimi naložbami višja. Razširjanje poslovanja na ta segment naložb se zaradi prejšnjega dolgoletnega krčenja na prvi pogled ne zdi problematično. Tudi zadolženost gospodinjstev se zaradi gospodarske rasti in rasti razpoložljivega dohodka v povprečju ne povečuje.

Večjo pozornost zahteva dejstvo, da se povečujejo predvsem potrošniška posojila daljših ročnosti in brez zavarovanj, odobrena po hitrih postopkih in brez poglobljenega preverjanja kreditne sposobnosti komitentov. Povprečna ročnost novih dolgoročnih potrošniških posojil je v letu 2017 znašala skoraj 7 let. V tem obdobju lahko že pride do obrata v gospodarskem ciklu in s tem poslabšanja kreditne sposobnosti dolžnikov. Čeprav banke večinoma uporabljajo konzervativno premijo za tveganje, s katero v obliki pribitka na obrestno mero nadomeščajo zavarovanja, pa opažamo pomanjkljivo uporabo stresnih testov, s katerimi bi ocenile kapitalske potrebe za kritje potencialno povečanih izgub v primeru večje rasti nedonosnih posojil na tem segmentu.

Bistveno bolj umirjeno rastejo stanovanjska posojila prebivalstvu. Stabilna, relativno visoka petodstotna stopnja rasti v lanskem letu, se je do marca postopoma znižala na dobrih 4%, kar je pozitivno predvsem z vidika hitre rasti cen na nepremičninskem trgu. Kaže, da stanovanjsko kreditiranje bank ne bo dodatno spodbujalo nadaljnjega dvigovanja cen nepremičnin. V kolikor je počasnejša rast stanovanjskih posojil odraz umirjanja povpraševanja po nepremičninah, pa je to še dodaten razlog za manjšo zaskrbljenost glede bodoče rasti cen.

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Kljub temu je pomembno poudariti, da je nujno ohranjanje kreditnih standardov na doseženih ravneh, čeprav bi počasnejše kreditiranje prebivalstva lahko spodbudilo banke k njihovemu rahljanju, predvsem s ciljem spodbujanja kreditne rasti in posledično dviga neto obrestnih prihodkov. BS bi lahko makrobonitetna instrumenta za omejevanje čezmerne rasti stanovanjskih posojil, ki veljata kot priporočili, spremenila v obvezne instrumente, če bi se kreditni standardi bank na tem področju čezmerno zrahljali. Vendar ti instrumenti ne bodo preprečili neravnovesij na nepremičninskem trgu, zmanjšali bodo le posledice za banke.

Generiranje dohodka iz kreditiranja podjetij je proces z več negotovosti kot pri kreditiranju gospodinjstev. V letih kreditnega krča so se podjetja preusmerila na druge vire financiranja, predvsem na lastne vire in akumulirana denarna sredstva. Od lanskega leta se ponovno povečuje financiranje pri domačih bankah in zmanjšuje financiranje v tujini, vendar dinamika bančnega kreditiranja ostaja zmerna, kljub relativno visoki gospodarski rasti. Po drugi strani so podjetja, zaradi manjšega obsega dolga in nizkih obrestnih mer, bistveno manj obremenjena s servisiranjem obveznosti iz posojil, v preteklosti sklenjenih pretežno z variabilno obrestno mero. Tako so podjetja izboljšala svojo kreditno sposobnost. Ob tem velja poudariti, da prizadevanja bank za povečanje donosnosti naložb in porast tržnih deležev pri kreditiranju podjetij ne bi smela vplivati na zniževanje kreditnih standardov, ne glede na povečano finančno in kreditno sposobnost podjetij in ugodne napovedi o nadaljevanju konjunktura v naslednjih letih.

Novo kreditiranje ter visoka in stabilna gospodarska rast prispevata k izboljševanju kakovosti kreditnega portfelja bank, s poplačevanjem nedonosnih terjatev in rastjo izpostavljenosti, posebej do manj tveganega sektorja prebivalstva. Aktiven pristop bank k zmanjševanju NPE je prispeval, da se je delež NPE do marca na ravni bančnega sistema znižal na 5,4%. Preostali del nedonosnih izpostavljenosti je v največji meri koncentriran v sektorju majhnih in srednjih podjetij, čeprav je treba omeniti, da je bilo njihovo zniževanje v preteklem letu opazno hitreje kot v velikih podjetjih.

Kapitalska ustreznost bančnega sistema zagotavlja visoko pokritost neoslabljenega dela preostalih nedonosnih izpostavljenosti s kapitalom. Raven regulatornega kapitala je skoraj štirikrat višja od preostalega obsega NPE, ob upoštevanju že oblikovanih oslabitev zanje. Pri nadaljnjem zniževanju NPE v posameznih bankah, je seveda potrebno upoštevati, da so te ravni pokritosti po bankah različne in posledično tudi zmožnosti bank za hitreje ali počasnejše

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

nadaljnje zniževanje NPE. Vendar 2,3 mrd EUR NPE še ne dopušča pasivnosti bank pri njihovem nadaljnjem zniževanju, a bodo v prihodnje pristopi k razreševanju slabega portfelja še bolj prilagojeni specifičnostim posameznega portfelja. Najbolj učinkovit način bo morala poiskati vsaka banka zase (opis, odprodaja itd.), saj so na sistemski ravni institucionalne možnosti definirane, razlike v deležu NPE v portfelju posamezne banke pa so še relativno velike. Naj vas spomnim na vse aktivnosti, ki jih je Banke Slovenije, v sodelovanju s poslovnimi bankami, izvajala v preteklih letih: aktivnosti za razreševanje nedonosnih izpostavljenosti do velikih družb, priročnik za upravljanje NPL mikro, malih in srednje velikih podjetij ipd.

Okrepljeno rast posojil nebančnemu sektorju uspevajo banke financirati s prirastom vlog. Rast vlog gospodinjstev je stabilna med 5 in 6 odstotki. Določeno tveganje vnaša visok in še naraščajoč delež vpoglednih vlog, ki potencialno zmanjšuje stabilnost virov financiranja bank, v primeru naraščanja obrestnih mer in izrednih dogodkov, ki pa so manj verjetni. Zato je izrednega pomena ohranjanje zadostne likvidnosti v bankah, ki ta tveganja močno znižujejo.

Sekundarna likvidnost v bankah se dodatno krepi, s spremenjeno strukturo naložb, v kateri se zmanjšuje koncentracija obveznic RS. Čeprav se s tem znižuje povprečna donosnost naložb v vrednostne papirje, se zmanjšuje tudi tveganje koncentracije naložb.

Banke ostajajo kapitalsko močne, z rahlim zniževanjem količnikov kapitalske ustreznosti v letu 2017. Povečano kreditiranje povečuje obseg kapitalskih zahtev. S pozitivnim rezultatom iz poslovanja se je kapital tudi v letu 2017 povečeval, vendar relativno manj od kapitalskih zahtev. Pritisk na kapitalsko ustreznost se bo z nadaljnjo rastjo posojil stopnjeval.

In s kakšnimi izzivi se še srečujejo banke danes?

Zadnje obdobje pomembno zaznamujeta dva dejavnika. Prvi je tehnologija, ki se kaže kot gonilo tržne dinamike in sprememb v ponudbi storitev bank, drugi pa so spremembe regulatornega okvira. Te se nanašajo tako na vzpodbude k nadaljnjem razvoju trga, kot tudi na področje zaščite uporabnikov storitev in upravljanje tveganj. Med pomembnejšimi izzivi bank sta zagotovo tudi vprašanje primerne stopnje digitalizacije in primerna odpornost na kibernetске grožnje. Prvo se neposredno dotika strategije banke. Pomembno je, da banki omogoča primeren razvoj podpore poslovanju. Posledica spremenjenih tržnih pogojev in nove konkurence je namreč tudi, da bodo banke, z manj prilagodljivo

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

in za vzdrževanje dražjo podporo poslovanju, čutile povečan pritisk k stroškovni učinkovitosti. Banka Slovenije na podlagi ankete, izvedene v 2017, ugotavlja, da intenziteta izkoriščanja potenciala nove tehnologije in tudi intenziteta izvedbe potrebnih prilagoditev med bankami, pomembno variira. Spremembe v ponudbi storitev bank so pogosto neločljivo povezane z elektronskimi tržnimi potmi in posledično z večjo izpostavljenostjo kibernetiskim grožnjam. Te so v zadnjem času predmet izrazitega razvoja, saj se v nasprotju z drugimi IT tveganji banke pri teh soočajo z motiviranimi zunanjimi akterji. Čeprav statistika zadnjega obdobja ne kaže kibernetiskih incidentov z velikimi posledicami, Banka Slovenije, na podlagi izvedenih pregledov bank, ugotavlja potrebo po nadaljnjem razvoju upravljanja s kibernetiko varnostjo.

Digitalizacija, tehnološki napredek in spremembe pričakovanj uporabnikov plačilnih storitev, zahtevajo prilagoditve tudi plačilne infrastrukture in plačilnih storitev, ki jih ponujajo banke. Prilagoditve plačilne infrastrukture takojšnjim plačilom so že v teku, banke, kot ponudniki plačilnih storitev, pa nove plačilne rešitve, ki jih bodo omogočile na podlagi infrastrukture za takojšnja plačila, večinoma še razvijajo. Tovrstni novi načini plačevanja so (lahko) konkurenčna prednost posamezne banke, zlasti v primerjavi z novimi (nebančnimi) ponudniki na trgu plačil, saj bo prenovljena plačilna infrastruktura omogočila to, s čemer imajo nebančni tekmeči obilo preglavic – doseg znotraj celotnega SEPA območja. Poleg tega lahko s takojšnjimi plačili nadomestimo del gotovinskih plačil, kar lahko bankam prinese dodaten vir prihodkov.

Direktiva o plačilnih storitvah na notranjem trgu (PSD2), ki je bila prenesena v pravni red RS z Zakonom o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih, med plačilne storitve uvršča tudi storitev odreditve plačil in storitev zagotavljanja informacij o računih. Navedeno bankam prinaša nove poslovne možnosti, saj lahko svojim komitentom ponudijo nove, inovativne plačilne rešitve in si s tem zagotovijo možnost konkuriranja (običajno agilnejšim) nebančnim ponudnikom, tudi na dolgi rok. Vendar pa predstavlja možnost dostopa ponudnikom novih dveh plačilnih storitev do podatkov o plačilnih računih pri bankah, zgolj regulatorni minimum, informirane strateške odločitve bank pa bodo pokazale, ali bo vzpostavljeno tudi pravo odprto bančništvo, ki v središče postavlja uporabnika – komitenta.

Med spremembami regulatornega okvira so pomembne aktivnosti za dokončanje bančne unije, kjer bi izpostavil predvsem revizijo CRR/CRD IV in spremembe, ki jih prinaša za slovenske banke. Več o tem bo verjetno povedala gospa ministrica.

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Konec maja je bil dosežen dogovor držav članic glede predlaganih sprememb uredbe CRR in direktive CRD IV na ravni Sveta EU. T.i. trialog (pogajanja Evropskega parlamenta, Sveta in EK), za oblikovanje končnega zakonodajnega besedila, naj bi se zaključil do konca letošnjega leta.

Glavne vsebinske novosti oziroma spremembe za slovenske banke so:

- uvedba zavezujočega minimalnega količnika finančnega vzvoda (LR) in količnika neto stabilnih virov financiranja (NSFR);
- večja proporcionalnost na področju poročanja, razkritij in prejemkov za majhne banke, ki niso opredeljene kot druge sistemsko pomembne banke – manj granularne poročevalske zahteve, manj obsežna in pogosta razkritja, oprostitev izpolnjevanja nekaterih pravil glede variabilnega dela prejemka, kar naj bi prispevalo k zmanjšanju administrativnih bremen za majhne in manj kompleksne banke;
- celovita prenova pravil glede trgovalne knjige (strožja razmejitev bančne in trgovalne knjige, z namenom zmanjševanja regulativne arbitraže ter spremembe pri izračunu kapitalskih zahtev za tržna tveganja);

Paket CRR&CRDIV vsebuje sicer še precej drugih sprememb in dopolnitev, ki podrobneje opredeljujejo posamezne vsebine zakonodaje oz. pojasnjujejo način njenega izvajanja (npr. kapital, velike izpostavljenosti, drugi steber, makrobonitetni okvir idr.), kjer pa ocenjujemo, da ne bo materialnega vpliva za slovenske banke.

Uveljavitve novih pravil predvidoma ne bo pred koncem 2019, za posamezne spremembe, ki bodo imele na banke večje posledice, so predvidena daljša prehodna obdobja.

Objavljeni so bili tudi drugi zakonodajni predlogi, in sicer glede:

- NPL, o katerih nekaj več v nadaljevanju,
- kritih obveznic
- vrednostnih papirjev, izdanih na podlagi državnih vrednostnih papirjev.

Na področju NPL, ki ga že urejajo NPE napotki in adendum ECB, v pripravi pa so številne smernice EBE, je zdaj čas za finalno očiščenje portfeljev, saj prihaja nov zakonodajni predlog EK, ki bo zahteval odbitek v višini manjka oslabitev od kapitala v 1. stebru.

Poleg regulative, ki je v veljavi (BS je v letu 2017 celovito prenovila regulativo na področju kreditnega tveganja, ECB pa objavila Napotke bankam v zvezi s slabimi posojili, ki v splošnem veljajo za vse pomembne banke (SI banke)

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

znotraj SSM, ki so pod neposrednim nadzorom ECB, ter jih letos dopolnila z Dodatkom), v sklopu izpolnjevanja akcijskega načrta Sveta EU iz julija 2017 za reševanje problema velikega obsega NPE in preprečevanje njihovega morebitnega kopičenja v prihodnje, nastaja nova regulativa:

- ECB naj bi do konca leta 2018 v sodelovanju z nacionalnimi pristojnimi organi pripravila tudi napotke LSI bankam v zvezi s slabimi posojili,
- v javnem posvetovanju sta dva Ebina osnutka smernic o upravljanju in razkritju nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti, v nastajanju pa Ebine smernice o odobravanju kreditov, njihovem spremljanju in notranjem upravljanju
- 14. marca je Evropska komisija objavila sveženj ukrepov za reševanje problema NPE v bančnem sektorju EU. Ukrepi so usmerjeni na naslednja področja:
 - o obvezni bonitetni varovalni mehanizem ("prudential backstop") kot ukrep v okviru prvega stebra kapitalske ureditve, usmerjen v nezadostno oblikovane oslabitve in rezervacije za NPE
 - o razvoj sekundarnega trga za nedonosne kredite in izboljšanje zaščite zavarovanih upnikov, ko gre za kredite poslovnim subjektom (ne posameznikom)
 - o nezavezujoči napotki za ustanovitev nacionalnih družb za upravljanje slabih kreditov

V mesecu maju 2018 so se šele začela pogajanja na ravni Sveta EU v zvezi z obema zakonodajnama predlogoma.

Področje, kjer bi vas v poslovnih bankah želeli spodbuditi k nadgradnji kompetenc na področju kvantitativnih orodij v bankah, je področje potrošniškega kreditiranja. Aktivnosti, ki so v teku, lahko strnemo v tri sklope:

- Prvi, analiza stanja področja odobravanja "hitrih kreditov", v sklopu katere je bilo ugotovljeno, da je zakonodaja ustrezna in primerljiva z mednarodno prakso, ter da je rast potrošniških kreditov v zadnjih dveh letih nadpovprečna (17,9%), vendar pa njihov delež v vseh kreditih prebivalstvu (28,5%) in delež v bilančni vsoti (6,3%) še vedno ostajata nizka. Pri tem dve banki izstopata z nadpovprečnimi rastmi, štiri banke pa z nadpovprečnim deležem v bilančni vsoti. Obstajajo sicer nekatere izjeme, v splošnem pa banke ohranjajo ustrezne kreditne standarde pri odobravanju kreditov. Na osnovi tega sklepamo, da gre za trenutno omejen segment trga, ki ne predstavlja materialnega tveganja, zato trenutno ni potrebe po dodatnem sistemskem reguliranju omenjenega področja. Vseeno pa v Banki Slovenije z aktivnostmi nadaljujemo, posredovan je bil anketni vprašalnik za pridobitev podrobnejših podatkov o obsegu, kvaliteti in standardih odobravanja hitrih kreditov, na osnovi tega pa bomo izvajali naše nadaljnje aktivnosti.

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

- Drugi sklop je analiza pogodbenih klavzul na obrestno mero, katere namen je oceniti obseg "opcionalnosti" pri upravljanju obrestnega tveganja in identificirati banke, ki v kreditnih pogodbah uporabljajo posebne in potencialno sporne klavzule (klavzule, ki banki omogočajo enostransko spreminjanje določil kreditnih pogodb, na katere kreditojemalec nima vpliva). Ugotovili smo, da so klavzule napisane zelo na splošno ("v primeru bistvenih sprememb") in puščajo bankam veliko diskrecije. Banke posebnega limita na take kredite niso predpisale, njihov apetit po prevzemanju tveganj pa se zaradi vključenosti klavzule ni povečal.
- In zadnji, tretji sklop so ključni ukrepi bank za omejevanje tveganj na področju potrošniškega kreditiranja, kjer pričakujemo:
 - sprejeto jasno kreditno politiko, usklajeno s strategijo in nagnjenostjo k tveganjem
 - opredeljene jasne kreditne standarde odobravanja, z zagotovljeno ustrezno tehnično podporo kreditnega procesa, vključno z jasnimi merili za odobravanje izjem
 - ustrezno cenovno politiko glede na velikost tveganja in ciljno donosnostjo kapitala
 - ustrezne metodologije za oblikovanje popravkov vrednosti
 - učinkovit sistem spremljanja kreditnih tveganj, vključno s sistemom zgodnjega opozarjanja za odkrivanje povečanega kreditnega tveganja
 - vzpostavitev ustreznega kontrolnega okolja za zniževanje operativnih tveganj (prevare).

Če preidemo na MSRP9. S 1. 1. 2018 so banke sicer prešle na računovodenje finančnih instrumentov v skladu z MSRP 9, pravo delo na tem področju, tako za banke kot nadzornike, pa se šele pričinja. Banka Slovenije je analizirala vpliv MSRP 9 na računovodske izkaze in kapital bank. Zaznani vpliv MSRP 9 na računovodske izkaze in kapital še ni dokončen, saj se bodo zaradi kompleksnosti novega standarda, polni učinki prehoda stabilizirali šele v daljšem časovnem obdobju. Zato se bo potrebno v letošnjem letu posvetiti preverjanju pravilnosti implementacije MSRP 9.

Vpliv na kapital pri večini bank ni pomemben oz. je ta učinek, nepričakovano, pri več kot polovici bank celo pozitiven, zaradi sproščanja popravkov vrednosti in rezervacij za kreditne izgube. Zato bo potrebno natančneje analizirati vzroke povečanja in proučiti metodologijo za izračun kreditnih izgub po MSRP 9, vključno v delu upoštevanja makroekonomskih napovedi, kjer se kaže

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

procikličnost standarda. V takih primerih bankam priporočamo določeno mero konservativizma, da so pri vgradnji indikatorjev makroekonomskih napovedi, v sistem izračunavanja kreditnih izgub skrajno previdne in da, kot že zapisano v letnem pismu z marca tega leta, morebitna tveganja, povezana z dokončno implementacijo MSRP 9, preverijo tudi s svojimi zunanjimi revizorji in jih ustrezno upoštevajo, tudi pri uporabi bilančnega dobička.

Doslej smo, tudi na podlagi opravljene analize vpliva MSRP 9, v BS identificirali kar nekaj področij, kjer je bila opažena neenotna praksa bank (npr. uporabljeni kriteriji v SPPI testu, izračun poštene vrednosti kreditov, ki niso uspešno prestali SPPI testa, kriteriji za prerazporeditev izpostavljenosti iz skupine 1 v skupino 2, časovna neusklajenost razvrščanja izpostavljenosti v skupine za namen izračuna kreditnih izgub in identifikacije položaja neplačila, obravnava kreditov, ki so bili deležni ukrepov restrukturiranja, spremembe v pokritosti nedonosnih izpostavljenosti).

Opažanja iz navedenih področij bodo preverjena v komunikaciji z bankami in revizijskimi družbami, vprašanja, v povezavi z metodologijo po ITS za nadzorniško poročanje, pa se preverjajo tudi v komunikaciji z ECB oz. EBA.

Zadnjega, v okviru regulatornih vsebin, omenjam področje tako imenovanega apetita po tveganjih oz. Risk Appetite Framework. Banka Slovenije je v sodelovanju z EC in EBRD, v preteklem obdobju, pristopila k izdelavi smernic RAF ter njihov zaključek zaokročila z organizacijo izobraževalnih dogodkov za organe upravljanja bank in njihovih strokovnih služb.

Banka Slovenije daje velik poudarek vzpostavitvi ustreznega okvira nagnjenosti k tveganjem v bankah, saj gre za področje, ki je tesno povezano tudi z opredelitvijo sposobnosti banke za prevzemanje tveganj, opredelitve tveganj ter s tem s procesi ICAAP in ILAAP, politiko in prakso prejemkov ter načrti sanacije. Prav tako mora nadzornik okvir RAF preverjati v procesu SREP.

Smernice so trenutno v procesu prevajanja, Banka Slovenije pa bo, v drugi polovici leta, bankam poslala kratek anketni vprašalnik o implementaciji okvira nagnjenosti k tveganjem. Banka Slovenije namerava analizo odgovorov, skupaj s smernicami, predstaviti tudi ECB, v začetku naslednjega leta.

Poudarjam, da imajo banke do decembra še čas posredovati svoja vprašanja glede smernic in problematike RAF-a Banki Slovenije. Družba Nestor Advisors bo namreč do konca leta še na razpolago za dodatna pojasnila.

BANKA
SLOVENIJE
EVROSISTEM

Banka Slovenije s tem v zvezi tudi spodbuja banke in ZBS k organizaciji okrogle mize/konference, kjer bi si banke med seboj izmenjevale izkušnje o implementaciji učinkovitega okvira RAF.

Da zaključim. Čeprav so splošne gospodarske razmere ugodne, napovedi gibanj pozitivne in se kažejo znaki oživljanja kreditne rasti, pa teh razmer ne smemo sprejemati kot samoumevnih in trajnih. Priprave na manj ugodne razmere se začnejo v dobrih časih in kdor jih bo bolje izkoristil, bo imel prednost v naslednji krizi.